

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РАДА МОЛОДИХ ВЧЕНИХ ПРИ МІНІСТЕРСТВІ
ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОФІС ПІДТРИМКИ ВЧЕНОГО

IV Всеукраїнська науково-практична конференція

«ПРОТИДІЯ ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ»

м. Київ, 8 травня 2026 року

КИЇВ – 2026

Г 54 Протидія геноциду українського народу: збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Протидія геноциду українського народу» (Київ, 8 травня 2026 р.) [Електронний ресурс]. – Київ 2026. – 104 с.

Збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції «Протидія геноциду українського народу» (Київ, 8 травня 2026 р.) представляє комплексний аналіз актуальних питань, пов'язаних із протидією геноциду українського народу, вчиненого російською федерацією. Видання містить 104 сторінки матеріалів, що охоплюють широкий спектр тем, включаючи історичні, правові та соціально-політичні аспекти розслідування злочинів агресора.

Метою заходу є подальша протидія вчиненню російською федерацією геноциду в Україні та прискорення розслідування злочинів агресора в Україні. Учасники конференції обговорили механізми та стратегії протидії агресії, а також можливості міжнародного співробітництва в цій сфері. Збірник стане цінним ресурсом для практиків та теоретиків, політиків та громадських діячів, зацікавлених у збереженні історичної правди та забезпеченні справедливості для жертв геноциду.

Тези доповідей подано в авторській редакції. Усю відповідальність за достовірність і коректність змісту несуть автори. Редакційна колегія може не поділяти повністю або частково думки авторів.

Організаційний комітет:

Голова: *Кулікова Слизавета* - доктор філософії, старша викладачка кафедри фінансового менеджменту та фондового ринку Одеського національного економічного університету, заступниця керівника Центру заочної форми навчання ОНЕУ, голова Ради молодих вчених Одеського національного економічного університету, перша заступниця голови Ради молодих вчених при ООДА

Члени оргкомітету:

Сухіх Аліса – кандидат педагогічних наук, старший дослідник, завідувач відділу технологій відкритого навчального середовища, Інститут цифровізації освіти НАПН України
В'ячеслав Рогов – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та цифрового бізнесу, Національний університет кораблебудування ім. адмірала Макарова.

ЗМІСТ

ІСТОРИКО-ПОЛІТИЧНІ АСПЕКТИ ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

Баран Б. М.

ГЕНОЦИД УКРАЇНЦІВ У ПОЛІТИЦІ ІМПЕРІЙ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ
РОСІЙСЬКОЇ, РАДЯНСЬКОЇ ТА СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ.....8

Демот Б. М., Цингила С. М.

ВИЗНАННЯ ГОЛОДОМОРУ 1932–1933 РОКІВ ГЕНОЦИДОМ.....11

Комар М. В.

ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕГІОНАЛЬНИХ ПОЛІТИЧНИХ ІДЕНТИЧНОСТЕЙ В УКРАЇНІ
В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ.....14

Комар М. В.

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКИХ ПАМ'ЯТНИКІВ НА ТИМЧАСОВО
ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ.....16

Ніколаєва Т. М.

КРАДІЖКА ІСТОРИЇ ЯК ДЕРЖАВНА СТРАТЕГІЯ: ПРИВЛАСНЕННЯ
АРХЕОЛОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РОСІЙСЬКОГО
ЕКСПАНСІОНІЗМУ.....18

Подкупко Т.Л., Чернова В.М.

ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИКІВ У ПРОТИДІЇ ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ
ПІД ЧАС ПОВНОМАШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ.....20

Побережна А. О., Вавринчук М. П.

ПРАВОВА ОЦІНКА ГОЛОДОМОРУ.....23

Ярошенко В.М.

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ГРОМАДЯНСЬКОСТІ
В УКРАЇНІ ТА ЗАХИСТУ І ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ
ДЕРЖАВНОСТІ.....23

Подкупко Т.Л.

кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних наук
Одеський національний медичний університет
м. Одеса

Чернова В.М.

здобувачка групи Е 211
Одеський національний медичний університет
м. Одеса

ЗНАЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МЕДИКІВ У ПРОТИДІЇ ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ ПІД ЧАС ПОВНОМАШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Ключові слова: геноцид, медики, лікарі, протистояння, повномасштабне вторгнення.

Геноцид є одним із найжорстокіших злочинів проти людства, що залишає незагойні рани в пам'яті народів і цивілізації загалом. Для України ця тема має не лише історичний, а й глибоко актуальний вимір: наша країна пережила трагедії Голодоморів, репресій, руйнацій протягом століть. А сьогодні стикається з новим геноцидом, що здійснюється внаслідок збройної агресії Російської Федерації, яка розпочалася у 2014 році та переросла у повномасштабне вторгнення у 2022 році.

Серед численних злочинів агресора: цілеспрямовані атаки на цивільне населення, депортація українських дітей, знищення критичної інфраструктури, зокрема, закладів охорони здоров'я. Станом на грудень 2023 року зафіксовано 730 атак на систему охорони здоров'я України, 84 заклади зруйновано, 116 медиків поранено або загинули [1]. Серед цієї сумної статистики є і випускники, працівники нашого ОНМедУ.

У контексті протидії геноциду українського народу особлива роль належить медичним працівникам: лікарям, медсестрам, фельдшерам. Вони щодня ризикують власним життям, аби рятувати інших. Медики стали символом стійкості і гуманізму нашого народу.

Мета цієї доповіді розкрити роль медиків у порятунку людей в умовах геноциду і воєнної агресії, проаналізувати виклики, з якими стикається система охорони здоров'я України, та окреслити перспективи подальших досліджень.

Поняття «геноцид» було вперше визнано міжнародним злочином у 1946 році Генеральною Асамблеєю ООН. У 1947 році було зафіксовано, що геноцид тягне за собою національну і міжнародну відповідальність як окремих осіб, так і держав [2]. Відтоді міжнародна спільнота виробила правові механізми для протидії цьому злочину та притягнення винних до відповідальності.

Сучасний вимір цих норм є особливо актуальним для України. Збройна агресія супроводжується систематичним підривом критичної інфраструктури: лікарень, шкіл, електростанцій. Усе це відповідає ознакам геноциду та злочинів проти людяності в розумінні міжнародного права [2].

Повномасштабне вторгнення 2022 року завдало потужного удару по системі охорони здоров'я України. Проте всупереч руйнівному тиску система виявила вражаючу стійкість: завдяки реформам, проведеним у попередні роки, і самовідданості медичного персоналу.

Серед ключових викликів воєнного часу виокремимо такі. По-перше, значна внутрішня і зовнішня міграція населення та медичних кадрів: не всі переміщені медпрацівники могли офіційно працевлаштуватися на новому місці, а пацієнти часто не перереєструвалися до нових сімейних лікарів. По-друге, на прифронтових територіях виник гострий дефіцит кваліфікованого медичного персоналу. По-третє, лікарні продовжували роботу в умовах відсутності електропостачання, опалення та нестачі води.

Водночас реформа охорони здоров'я, проведена до повномасштабного вторгнення, зокрема запровадження автономії закладів та принципу «гроші ходять за пацієнтом», дозволила системі ефективно адаптуватися [3]. Дані досліджень свідчать, що кількість звернень за медичною допомогою, госпіталізацій і процедур зросло на 11,1% у 2022 році порівняно з 2021 роком [1]. Це відбувалось послідовно по всіх регіонах, крім тимчасово

окупованих. Крім того, система охорони здоров'я виявилася побудованою з резервом міцності, зокрема, з точки зору людських ресурсів. Це дозволило уникнути критичного браку кадрів під час кризи.

Медичні працівники стали одними з перших, хто опинився на передовій збройного конфлікту. Незважаючи на небезпеку, загрозу власному життю та надзвичайно складні умови праці, лікарі й медсестри продовжують виконувати свій обов'язок: надавати психоемоційну, фізичну та медичну допомогу тим, хто цього потребує.

Воєнні умови породжують для медиків унікальне поєднання стресових чинників. Хронічна тривога, робота поблизу лінії фронту, відсутність стабільних умов праці викликають стійкі фізіологічні порушення нервової, травної та імунної систем. Постійна реакція організму за принципом «бий або біжи» поступово призводить до глибокого фізичного і психологічного виснаження. Попри все це, лікарі проходять це випробування з гідністю, зберігаючи людяність і професіоналізм.

Особливе місце серед медичного персоналу посідають жінки. Жіночий медичний персонал в умовах війни демонструє винятковий рівень стресостійкості, здатності до багатозадачності та емпатії. Жінки-медики взаємодіють із травмованими пацієнтами, забезпечують екстрену допомогу, ведуть медичний облік. І усе це в умовах екстремального тиску! Їхня здатність до співчуття та психологічної підтримки стає ключовим чинником зцілення. У воєнний час жінки дедалі частіше обіймають керівні посади у військовій медицині, а їхні рішення безпосередньо визначають якість і результативність медичної допомоги [4].

Жінки-медики також відіграють важливу роль у гуманітарній допомозі: вони надають медичні послуги поза зонами активних бойових дій, взаємодіють із громадськістю, співпрацюють з міжнародними організаціями, обмінюються досвідом і кращими практиками. Їхній внесок у розвиток медичних стратегій і інноваційних методів лікування є надзвичайно цінним для всієї системи охорони здоров'я [4].

Тематика протидії геноциду та ролі медиків у порятунку людей є надзвичайно широкою і потребує подальшого наукового осмислення. Серед найбільш перспективних напрямків дослідження можна виокремити такі.

1. Психологічне здоров'я медичного персоналу у воєнний час. Комплексний вплив хронічного стресу, бойового виснаження та вторинної травматизації на лікарів і медсестер є малодослідженою проблемою, яка потребує окремого наукового вивчення та розробки ефективних програм психологічної підтримки.

2. Гендерний вимір воєнної медицини. Роль жінок у системі охорони здоров'я під час збройного конфлікту є окремою темою для гендерних досліджень, зокрема, аналіз лідерських стратегій жінок-медиків, їхніх кар'єрних траєкторій і специфіки роботи в екстремальних умовах.

3. Правові механізми притягнення до відповідальності за атаки на медичні заклади. Незважаючи на наявність відповідних норм у міжнародному гуманітарному праві, практика їхнього застосування залишається обмеженою. Дослідження ефективності міжнародних механізмів захисту системи охорони здоров'я під час збройних конфліктів є вкрай актуальним.

4. Довгострокові наслідки воєнної агресії для системи охорони здоров'я України. Вивчення демографічних, кадрових та інфраструктурних наслідків війни для медичної системи країни дозволить виробити стратегії відновлення та модернізації охорони здоров'я у повоєнний період.

5. Порівняльний аналіз геноцидів і роль медицини. Дослідження досвіду інших народів, що пережили геноцид, та ролі медичних систем у подоланні його наслідків надасть цінний міжнародний контекст для аналізу ситуації в Україні.

6. Документування та збереження свідчень. Систематичний збір і архівування свідчень медичних працівників, постраждалих і волонтерів є не лише науковим, але й морально-правовим завданням, яке сприятиме справедливому осмисленню трагедії.

Аналіз ситуації, що склалася в Україні внаслідок збройної агресії Російської Федерації, дозволяє зробити наступні висновки. По-перше, геноцид українського народу – це не лише трагічна сторінка минулого, а й реальність сьогодення. Систематичне знищення цивільного населення, депортація дітей, цілеспрямовані атаки на медичні заклади є незаперечними ознаками злочинів, що підпадають під міжнародно-правове визначення геноциду та злочинів проти людяності.

По-друге, система охорони здоров'я України, попри колосальний тиск, продемонструвала стійкість і спроможність до адаптації. Реформи, проведені до 2022 року, заклали міцне підґрунтя для функціонування медичних закладів навіть в умовах повномасштабної війни.

По-третє, медичні працівники – є незамінною опорою суспільства у кризовий час. Ціною власного здоров'я і безпеки вони рятують людські життя, надають психологічну підтримку та зберігають людяність на тлі жахів війни.

Висвітлення і вивчення подвигу медичних працівників у протистоянні геноциду українського народу на міжнародному рівні є не лише моральним обов'язком, а й практичним інструментом притягнення винних до відповідальності!

Література:

1. Hospitals Under Attack. (n.d.). Мапа атак на заклади охорони здоров'я України. Retrieved May 3, 2026, from <https://hospitalsunderattacks.org.ua>
2. United Nations. (1948). Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього. Верховна Рада України. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_155#Text
3. Міністерство охорони здоров'я України. (2022, February 23). Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року [Фіналізований та погоджений членами Міжсекторальної робочої групи проєкт]. <https://moz.gov.ua/uploads/ckeditor/Стратегія/UKR%20Health%20Strategy%20Feb%2024.2022.pdf>
4. Національна академія медичних наук України. (12.03.2025). Жінки, які рятують життя: історії лікаррок, що змінюють медицину. <https://amnu.gov.ua/zhinky-yaki-ryatuyut-zhyttya-istoriyi-likarok-shho-zminyuyut-medycyznu/>

Наукове видання

ПРОТИДІЯ ГЕНОЦИДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ

- Освітній та науковий фронт у висвітленні та протидії геноциду
- Цифрові технології у дослідженні та документуванні геноциду
- Соціальні, культурні та психологічні наслідки геноциду
- Правові засади протидії геноциду та механізми притягнення до відповідальності
- Міжнародна співпраця, дипломатія та інформаційна політика у протидії геноциду
- Історико-політичні аспекти геноциду українського народу

Мовою оригіналу
(українською та англійською)

Матеріали подано в авторській редакції.
Висловлені у виданні думки належать виключно авторам.

Рада молодих вчених при Міністерстві освіти і науки України
Офіс підтримки вченого